

Släkt och Bygd

medlemsblad för
Svalövsbygdens
Släkt- och folklivsforskare

Nr. 1 2022

Åter persontrafik på järnvägen i Svalöv

Välkommen till invigningen till årsskiftet 2002

Gnugga ögonen och läs igen. Jo, i ett 4-sidigt nyhetsbrev från Banverket i november 1998 utskickat till Svalövsborna står: att den upprustade Söderåsbanan skall invigas för persontrafik vid årsskiftet 2001/2002.

Jamen vad hände? Invigningen sker nu 23 år efter nyhetsbrevets utskickande, den 11 december 2021! Onekligen en anmärkningsvärd tågforsening. Man kan skylla på stora oförutsedda kostnader för Hallandsåstunneln, som vid denna tid började dränera banverkets resurser. Det tog många år och extra miljarder att komma igenom Hallandsåsen. Oklarheter om stationsläget i Svalöv har också framförts som en förklaring som gett fördröjning.

Det var trögt i starten även när järnvägen började planeras på 1870-talet som framgår av en kort historik i detta nummer. Artikeln avslutas med bilder och kommentarer från den verkliga invigningen av återinrättad persontrafik från Svalövs pågatågsstation.

Läs mer på sidan 3.

SÖDERÅSBANAN
Nyhetsbrev från Banverket november 1998 Åstorp-Teckomatorp

Resande från Teckomatorp, Svalöv, Billesholm, Kågeröd och Åstorp:

Tag plats!

För första gången på 27 år går det att ta tåget från Kågeröd och Billesholm. Detta blir verklighet när den upprustade Söderåsbanan kommer man då också att kunna stiga på tåget för första gången på 17 år. I de tre orterna ska nu byggandet av de nya stationerna ta form.

Skånetrafiken räknar med att det kommer att gå ett tåg i timmen under rusningstid på Söderåsbanan. Varje dag blir det 12 tåg i vardera riktningen – även om tåget är ett och samma.

– Ja, tåget ska köra fram och tillbaka mellan Åstorp och Teckomatorp och hela konceptet bygger på att det hinner göra det på högst 25 minuter. Annars måste vi sätta in fler tåg och det är inte ekonomiskt möjligt, säger Claes Ulvryd, produktansvarig för pågatågen på Skånetrafiken.

Det blir avgångs- och ankomsttiderna i Åstorp som får rätta sig efter tiderna i Teckomatorp. Trafiken till Lund, Malmö och Helsingborg sätts i första rummet.

– Det finns alltid många behov och önskemål vid sådana här projekt, men vi måste prioritera. Det är bättre att göra en sak ordentligt bra än att göra två saker halvbra.

Två alternativ

I Svalöv finns det två alternativ för placeringen av pågatågsstationen. Ett är att lägga hållplatsen vid det magasinshus som ligger utmed spåren, ett annat innebär att stationen skulle ligga vid parkeringsplatsen något längre norrut. Michael Andersson på kommunen i Svalöv ser möjligheterna med att utnyttja magasinshuset.

– I huset finns flera tomma lokaler där man till exempel skulle kunna ha resandeservice, vänthall och kanske en kiosk. Samtidigt skulle man också kunna erbjuda företag kontorsutrymme i den ganska speciella miljö som finns i magasinshuset.

Byggs tunneln genom Hallandsåsen kommer Söderåsbanans betydelse för godstrafiken att öka. Iså fall ska också ett mötesspår förläggas till Svalöv. Om det kommer att hamna inne i samhället eller utanför är ännu inte bestämt.

Cykelställ och p-platser

I övrigt kommer kommunen att genomföra en rad åtgärder i samband med att pågatågen börjar trafikera banan.

– För både Svalöv och Kågeröd gäller att vi förstärker på parkeringssidan och ser till att det blir fler cykelställ vid stationerna. Samtidigt tittar vi över frågan med anslutande bussar och det kan också bli tal om att ändra körfältsindelningen. Det är detaljer, men det finns en hög beredskap inom kommunen.

Om det blir en mötesstation i Kågeröd, innebär det att en gångtunnel eller gångbro bör byggas mellan plattformarna. Dessutom måste järnvägs korsningen mitt i samhallet stängas eller läggas i två olika plan.

Bro eller tunnel

I Billesholm kommer den gångpassage som finns vid gamla stationen att ersättas med en planskild gångförbindelse.

Svalövsbygdens släkt- och folklivsforskarförening

Släkt och Bygd

Årgång 31 nr. 1 2022

Medlemsblad för Svalövsbygdens släkt- och
folklivsforskarförening

ISSN 1401-3703

Föreningens styrelse:

ORDFÖRANDE: Per Olof Knutsson 070-843 61 06

SEKRETERARE: Per Olof Knutsson 070-843 61 06

Välagården 1165, 268 72 Teckomatorp

perolofknutsson@gmail.com

KASSÖR: Bo Jönsson 070-881 11 33

Carl XI:s gata 15, 268 33 Svalöv

bo.jnsson@gmail.com

STYRELSEMEDLEMMAR:

Roland Lyhagen 0418-66 32 34

Anita Ljungberg 070-972 15 36

anita_ljungberg@yahoo.se

Ingegerd Elfström Jonsson 0418-66 37 74

ingegerdelfstromjonsson@gmail.com

REDAKTÖR: Roland Lyhagen 0418-66 32 34

roland.lyhagen@gmail.com

Redaktionellt material sändes till *info@sloff.se*

HEMSIDA: *sloff.se*

ANSVARIG HEMSIDAN: Bertil Mattsson 070-826 22 29

LOKAL: Montessori, Onsjövägen, Svalöv

ÖPPET HUS: Tisdagar varannan vecka, se under pro-
gram våren 2022

E-POST: *info@sloff.se*

MEDLEMSAVGIFTEN för 2022 är 175:-

Familjemedlem 50:-

Bankgiro: 386-4782

GLÖM INTE BETALA
MEDLEMSAVGIFTEN FÖR 2022!

Meddela gärna din e-postadress till kassören Bo
Jönsson så kan du få medlemstidningen Släkt &
Bygd även digitalt. Du kan även få andra släktforsk-
ningsföreningars tidskrifter digitalt.

Program våren 2022

Corona-restriktioner!!

**Det planerade Årsmötet i februari är
framskjutet till våren med hänsyn till
coronarestriktionerna!**

När årsmötet kan genomföras kommer att
annonseras på föreningens hemsida, så
kontrollera hemsidan regelbundet. De som
har skickat in e-mailadress kommer att få
kallelse via e-mail. Övriga kommer att kon-
taktas via telefon eller post.

Öppet-Hus tisdagarna våren 2022:

Inställt tills vidare

Tisdagarna

25 januari - 8 februari - 22 februari -

8 mars - 22 mars - 5 april

kl 18-20

Ändringar meddelas i första hand på hemsidan.

Är du osäker på vilka aktiviteter som kan genom-
föras kan alltid kontakta någon i styrelsen.

Innehåll:

Åter persontrafik på järnvägen i Svalöv av Roland Lyhagen	sid 1, 3
Tillägg till Brinkagårdens historia av Roland Lyhagen	sid 6
Bolshus ännu äldre....av Roland Lyhagen	sid 9
..men tiden går. Bilder från förr av Mats Harder	sid 10
Året var 1899 eller	sid 12

Åter persontrafik på järnvägen i Svalöv

Av Roland Lyhagen

Tisdagen den 18 september 1886 invigdes Malmö-Billesholms järnväg med sträckning Malmö-Teckomatorp-Svalöv-Billesholm. Järnvägsbygget hade föregåtts av en lång planeringsprocess med flera bakslag under arbetets gång. Liksom många andra järnvägsprojekt i Skåne var projektet privat och skulle finansieras med aktieteckning bland intressenter och allmänhet. Redan 1875 tillsattes en interimsstyrelse där Per Bondesson blev ordförande. Ritningar på bansträckning presenterades samma år och aktieteckning sattes igång för delen Teckomatorp-Billesholm. Aktierna var på 100:- styck och markägare kunde ta aktier som ersättning för mark som togs i anspråk för banan. Det gick emellertid trögt med aktietecknandet. Dessutom uppstod den naturliga kampen mellan markägare om hur banan skulle dras. Frågan gick i vänteläge.

Det lossnade 1884

Inte förrän i september 1884 lossnade det i frågan och man erhöll koncession för den nya banan. Året efter bestämdes slutgiltigt bansträckningen vid ett möte i Malmö. Det var dock en fortsatt kamp mellan markägare i Svalöv om bansträckningen. Sabinus Seidelin på Lönnstorp villa ha järnvägen när sin gård och erbjöd gratis mark för ett stationsbygge där. Otto Berg von Linde ville ha banan längre österut och ett stationsbygge i Källstorp nära Källstorps gård. Och så blev det.

Bild 2. Svalövs station 1940-tal. Stationen är ombyggd och förlängd åt båda hållen (jämför bild 1).

Bild 3. Källstorps station innan elektrifieringen 1934.

Många nya stationer anlades

Perronger och stationshus i dagens Svalövs kommun byggdes i Norrvidinge, Svalöv, Källstorp, Axelvold, Kägeröd och Böketofta. Stationen i Teckomatorp var byggd redan 1872 när Landskrona-Helsingborgs järnväg från Eslöv hade öppnats. Stationerna var ritade av Göteborgsarkitekten Adrian C. Peterson. De uppfördes i rött tegel och med dekorativa och särpräglade tegelutsmyckningar. I stationshusen fanns även utrymmen för gods- och posthantering. Banan förstatligades 1896 och elektrifierades 1934.

Livaktig station i Svalöv.

Förste stationsmästare i Svalöv blev Adolph Rosenqvist som kom 1886

Bild 1. Svalövs station 1895 med det några år gamla hotellet mitt emot stationen.

Bild 4. Axelvolds station. 1920-tal.

från en motsvarande tjänst i Kävlinge. Han stannade till 1906 då han gick i pension. Under hans tid växte stationsverksamheten. År 1896 fanns 6 anställda vid stationen och dagligen använde i genomsnitt 100 resande stationen och ca 47 ton gods hanterades. Fyra år senare har antalet anställda ökat till 9 per-

Bild 5. "Växellok" drar godsvagnar från Utsädesbolagets magasin,

soner och 124 resande använde stationen dagligen. Godsmängden hade också ökat till 56 ton dagligen. Den stora godsmängden i Svalöv kan bland annat förklaras med den stora produktionen av utsäde som hanterades. Råvara kom med tåg, rensades och säckades på Utsädesbolaget och skickades i väg till jordbrukare i hela landet.

Bild 6. Väntsal på Svalövs station, kanske 1950-tal. Väntsal är idag ett okänt begrepp i järnvägsvärlden.

Persontrafiken upphörde 1975 (1986)

Persontrafiken mellan Ängelholm och Teckomatorp via Åstorp lades ner 1975. Det sista persontågen stannade i Svalöv 1986 efter 100 års kontinuerlig persontrafik enligt Banverkets broschyr från 1998. Därefter passerade persontåg utan att stanna i Svalöv fram till 1991. Sen blev den enbart en gods bana, kallat Godsstråket genom Skåne där delsträckan Teckomatorp-Åstorp kallas Söderåsbanan.

Nya trafikplaner och ideologier formades när pågatågstrafiken introducerades på 1980-talet. Det första pågatåget avgick den 9 januari 1983 och trafikerade orterna Malmö, Lund, Eslöv, Kävlinge, Landskrona och Helsingborg. Nya diskussioner om att åter få persontrafik i Svalöv nu med pågatåg kom igång på 1990-talet.

Välkommen på invigning 2001/2002!

Planerna på pågatågstrafik på Söderåsbanan intensifierades under 1990-talet. Stationsläget i Svalöv hade flera alternativ men den gamla stationen ansågs delvis vara lite i periferin. Ett centralare läge vore önskvärt. Preliminär inbjudan till invigning årsskiftet 2001/2002 skickades ut (se tidskiftet första sida).

Men tåget blev försenat.....cirka 20 år. Den verkliga invigningen skedde lördagen den 11 december 2021. På den nyanlagda planen för busstation hade kommunen och företaget tält och monterar med information om olika verksamheter eller produkter. I det vintriga, snödisiga gråvädret hade planen fyllts med svalövsbor. En av årets mer betydelsefulla händelser för kommunen och invånarna skulle invigas. Persontrafikens återkomst till Svalöv.

Bild 7. Ordförande i Samhällsbyggnadsnämnden Stefan Pettersson klipper bandet och inviger persontrafiken på Söderåsbanan den 11 december 2021.

Bild 8. Den nya stationen sträcker sig från hisstornen och söderut till Onsjövägen.

Invigning kl 11:20

Ordförande i Samhällsbyggnadsnämnden Stefan Pettersson klippte bandet och invigde därmed persontrafiken på Söderåsbanan. Fanfar blåstes och folket applåderade. Klockan 11:35 avgick det första Pågatåget, med namnet Nils Holgersson, från Svalövs nya station. Ombord fanns inbjudna gäster. De folkliga turerna med pågatågen på eftermiddagen hade tyvärr fått ställas på grund av Corona-restriktioner. Tråkigt men förstaeligt.

Den allmänna tågtrafiken tar sin början på söndagen den 12 december. Från Svalöv kan man åka en gång i timmen från 05:20 till 23:20 mot Malmö. På fredag och lördagkväll även 00:20. Från Svalöv mot Åstorp likaså en gång i timmen från 05:31 till 23:31 och på fredag/lördagkväll även 00:31.

Ny station närmare centrum

Pågatågen är med dubbla sammankopplade enheter ca 150 m långa och fodrar därmed avsevärt längre mötesspår och perronger än de gamla persontågen på 1970-talet. Stationsläget har varit föremål för mycket debatt med tanke på ingrepp och avstängningar som det nya läget medfört. Men det centrala

läget har blivit lyckat för att attrahera tågåkandet. Därför har också en ny station fått byggas som inte har likheter med gamla stationer längsbanan. Nu behövs säkra övergångar över spåren med hisstorn för rörelsehindrade, barnvagns förare eller folk med tunga väskor. Perrongerna har idag ett hyfsat vindskjul mot snålblåsten.

För anslutning till busstrafiken har också stora förändringar skett. En ny busstation har byggts in till tågstationen. Här finns också ett vindskydd att vänta i. Busstrafiken leds om med infart från söder på Svalegatan och utfart från busstationen på Torggatan ner mot Luggudevägen. Detta har inneburit att gatstenen på Svalegatan tagits bort på vägbanan för att få jämnare och tystare busstrafik. Gatsten har istället lagts i parkeringsfickorna och fastighetsinfarterna på ett konstfullt och tilltalande sätt.

Nu e´de´bare o åk!

Bild 9. Övergången över spåren med trappa eller hiss.

Källor:

Forslid, E. 1973. *Svalövs historia del IV*. Skrifter utgivna av Svalövs gille nr 5.

Ganrot, P. O. 2008. *Jernbanan*. Släkt & Bygd nr 2.

Hemsidor:

www.stig.lundin.se Stig Lundins historiska hemsida.
www.skanetraffiken.se

Bild 10-12. Invigningståget Nils Holgersson med Söderåsbanans station målade på tåget. Det följdes av devisen "Ännu fler pågatågsstationer" vilket stämmer med verkligheten.

Tillägg till historien om Brinkagården

Av Roland Lyhagen

I förra numret av Släkt & Bygd (nr 2-2021) skrev jag en historik om Brinkagården. Nu har jag funnit ytterligare en bouppteckning som berör Brinkagårdens historia och den avslöjar intressanta fakta om odling och arrendeförhållanden.

Carolina dog i sviterna av barnsäng

Jacob Runnerström kommer till Brinkagården 1845 med fru Carolina (född Molin) samt 8 barn. En son dör 1½ år gammal 1848. Den 4 mars 1849 föds dottern Fanny Elvira. Men modern drabbas av barnsängskomplikationer och dör en dryg månad senare, den 8 april samma år. Jacob blir änkeman med 8 barn och ett arrendjordbruk på 175 ha. Han har ett arrendekontrakt som löper på ytterligare 15 år, fram till 1864. I bouppteckningen efter hustrun Carolina förtecknas ett rikt bohag, omfattande djurhållning och en stor mängd jordbruksredskap.

Bouppteckningen efter Carolina

Tillgångarna uppgick till 11 589 Rd motsvarande knapp 1,5 miljoner kronor. Behållningen med skulderna fråndragna blev 7 460 Riksdaler eller en knapp miljon kr i dagens penningvärde. De 8 barnen fick i sin laglott drygt 583 Riksdaler vardera vilket är omkring 72 000 kr idag.

Djurhållningen var intensiv

Av tabell 1 framgår det stora antalet lantbruksdjur i driften. Dragkraften består av 14 arbetshästar men

Antal	Djurslag
14	Arbetshästar
4	Föl
18	Oxar
13	Kor
1	Kalv
60	Får med lamm
18	Får utan lamm
2	Baggar
21	Svin

Tabell 1. Husdjuren på Brinkagården i bouppteckningen 1849

kompletteras av 18 oxar, som troligen var inkörda och utnyttjades som dragkraft. Mjolkproduktionen kommer från 13 mjölkkor. På gården finns också 80 får som är en omfattande driftsgren. Fåren kan ge mjölk, ost, kött och skinn. I bouppteckningen tas bland annat upp 19 beredda får- och lammskinn. Av produktionsdjur tas upp 21 svin vilket är en ganska stor besättning vid denna tid.

Spännande grödor

Vid bouppteckningen den 4 juli tas de utsådda grödorna upp till volym (areal) och värde. Av spannmål kan man skatta arealen utifrån *1 tunna ≈ 1 tunnland*. I tabell 2 är grödorna förtecknade. Störst areal upptar kornet, följt av råg, havre och blandsäd med stora arealer, 20-56 tunnland av vardera. Vetet upptar bara 5 tunnland. Ärtor och potatis odlas på små arealer. Den sista posten diverse gräsfröer är svår att skatta areal för men det är en mycket intressant notering som visar övergång från permanent ängsmark till vallodling på åker av vinterfodret till djuren. I avsnittet om skulder i bouppteckningen finns ett resonemang om värdeökning på fastigheten genom *uppodling av 20 tunnland stenig och sumpig mark* som nyligen genomförts. Det låter som ängsmark överförd till åker. Därmed minskas ängsmarken som kompenseras med vallodling på åker.

Men den första posten *rappsatt* kommenteras nedan.

Sådd gröda	Tunnor/tunnland
Rappsatt	≈ 15 tunnland
Vete	5 tunnor
Råg	33 tunnor
Korn	56 tunnor
Havre	29 tunnor
Blandsäd	21 tunnor
Ärtor	4 tunnor
Potatis	5 tunnor
Div gräsfröer	550 skäppor?

Tabell 2. Utsådda grödor 1849 i tunnor eller andra rymdmått. Av spannmål motsvarar en tunna ≈ ett tunnland.

Varulager	Mängd
Vete	18 kappor
Råg	25 tunnor
Korn	12 tunnor
Havre	5 tunnor
Malt	4 tunnor

Tabell 3. Spannmålsprodukter i lager i juli 1849.

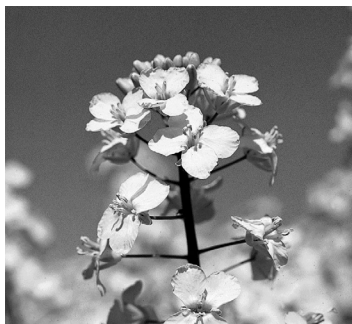

Bild 1. Raps odlades redan på 1840-talet på Brinkagården.

Första rapsen på Brinkagården

Termen *rapsat* förekommer i 1800-talets svenska lantbrukslitteratur t. ex. i Lundequist Handbok 1850, Arrhenius 1879 och senare i Juhlin-Dannfelts Jordbrukarens Hand-Lexikon 1886. Det är kålraps som avses vilket är dagens raps (i motsats till rofraps som är fröformen av rybs eller rotformen rova). Möjligen kan rapsat tydas från tyskans Raps-saat som är rapsutsäde. I alla fall är rapsodling ganska sällsynt vid denna tid i Sverige. Desto roligare att en tidig odling äger rum på Brinkagården som senare blir ett viktigt utvecklingscentrum för rapsodlingen i Sverige. Grödan är dock så ny att den saknar värderingsnormer vid bouppteckning. ”Rappsatt å cirka 15 tunnland efter beräkning af Råg...60 Rd”, en omräkning av värdet via råg. Den förhållandevis stora arealen, ca 15 tunnland, kan tolkas som att det inte är första gången man provar grödan utan den har sannolikt varit med några år på gården. Jag håller också för troligt att det är höstraps som odlas.

I Lundequists Handbok 1850 upp- tar raps och odlingsråden 6 sidor. För höstraps be- tonas övervintringsproblemen och för vårraps den sena mognaden. Försöksodling noteras från många landskap på 1840-talet, positiva resultat nämns från Gotland. Erfarenheter refereras i handboken i övrigt främst från Tyskland och Nederländerna. Rapsoljan ansågs enligt samma källa fungera som en god lam- polja vilket sannolikt är den primära användningen av oljan.

Malt i lager

Av olika spannmålvaror finns mindre lager kvar vid bouppteckningen i juli månad (tabell 3). Vete, råg, korn och havre finns lagrat som skall räcka fram till kommande skörd. Intressant är också att malt är lagrat. Malt är grott korn som torkats och lagrats för att senare användas för ölbrygging.

Många redskap för jordbruket

Ett urval bland den omfattande red- skapssamlingen finns i tabell 4. Eng- elska plogar är järnplogar som in-

Redskap	Antal
Engelska plogar	12
År med kärror	12
Hästräfsor	2
Trumlor	2
Vagnar	10
Kälkar	5
Stenvagnar	2
Träsläde	1
Märgelkärror	4
Märgelhackor	2
Klösharvar	4
Träharvar	4
Mullsloffor	4
Järnharvar	2
Liar	12

Tabell 4. Ett urval redskap ur bouppteckningen 1849.

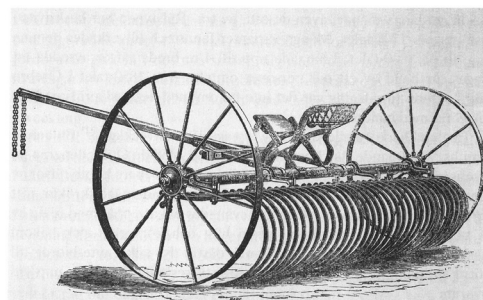

Bild 2. Hästräfsor kom i bruk under första halvan av 1800-talet.

Sterbhuset enskildt tillhörige Byggnader liggande å Boställets egor:

- 1 ny **logelänga** af Ekekorswirke 72 alnar lång, 22 alnar bredt ..... (43,2 m x 13,2 m)
- 1 hus af Jern Korswirke 24 alnar lång, 9 alnar bredt, inredt till **smedja**... (14,4 m x 5,4 m)
- 1 Gammalt hus 43 alnar långt, 12 alnar bredt, inredt till **boningsrum**..... (25,8 m x 7,2 m)
- 1 Hus 21 alnar långt, 12 alnar bredt inredt till **stall**..... (12,6 m x 7,2 m)
- 1 dito 36 alnar långt, 9 alnar bredt inredt **till åtskilligt**..... (21,6 m x 5,4 m)
- 1 dito 24 alnar långt, 12 alnar bredt inredt till **loge**..... (14,4 m x 7,2 m)
- 1 dito 72 alnar långt, 10 alnar bredt inredt till **fårhus**..... (43,2 m x 6 m)
- 1 **Magazinshus** 15 alnar långt, 15 alnar bredt med full inredning af
2ne golf samt genomgå ett af Boställets hus..... (9 m x 9 m)

Tabell 5. Byggnader på Brinkagården som tillhör arrendatorn.

troducerades i jordbruket vid denna tid. De kom att ersätta både årder och tröplogar. Två hästräfsor underlättade hopsamlingen av vallskörden väsentligt jämfört med handräfsning. Märgelkärror och märgelhackor tyder på att man tog märgel ur de mär-

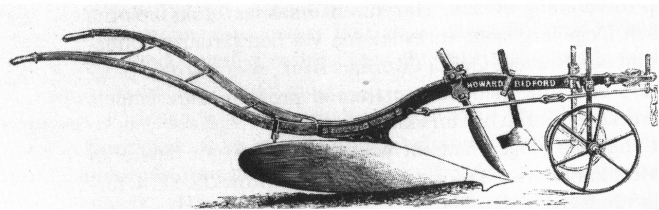

Bild 3. Den engelska Howard-plogen med sin långa skruvformade vändskiva passade bra på styvare jordar. Överums bruk startade plogtillverkning 1851 och gjorde liknande plogar i sitt program.

gelgravar (märgelhål) som finns på Brinkagården. Märgel är framförallt kalkrik lera som förbättrade odlingsjorden. Gården har 11 harvar, varav 2 järnharvar med bom till vår och höstbruk. Sist i tabellen finns 12 liar upptaget som var det viktigaste skärande skörderedskapet. Bland övriga förtecknade redskap och inventarier finns en exklusiv sufflettvagn värd 100 Rd, mer än vad 12 engelska plogar var värda (96 Rd). En post om 3 000 tegelsten kan kopplas ihop med bygge av uthusbyggnader (se nedan). Två hackelsekistor med knivar, sex ”rullebörar”, fyra jaktgevär ingår också bland inventarierna liksom sex kakelugnar.

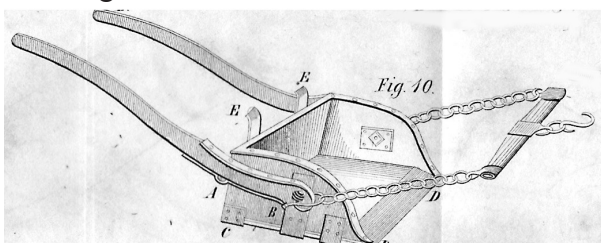

Bild 4. Mullsloffa är en skånsk dialektal benämning på mullskopa som användes för ytplanering av åkern.

Arrendatorn ägde 8 byggnader!

Något förvånande kan det tyckas att arrendatorn står som ägare till 8 byggnader på gården. I tabell 5 finns dessa beskrivna till storlek och funktion. Det är både stall- och förrådsbyggnader, smedja och bostadshus. Är det alla husen? Kanske förklarar det en skuld i bouppteckningen till den förre arrendatorn Överstelöjtnant Siwers på 6 666 Rd varav 2 666 Rd redan var erlagt? Är det för övertag av byggnader?

Arrendet betalades i natura

Inspektör Jacob Runnerström har enligt bouppteckningen ett arrendekontrakt utfärdat av direktionen vid Kongl. Skånska Husar Regimentet löpande på 19 år från 1845. Arrendet uppgår till 250 tunnor

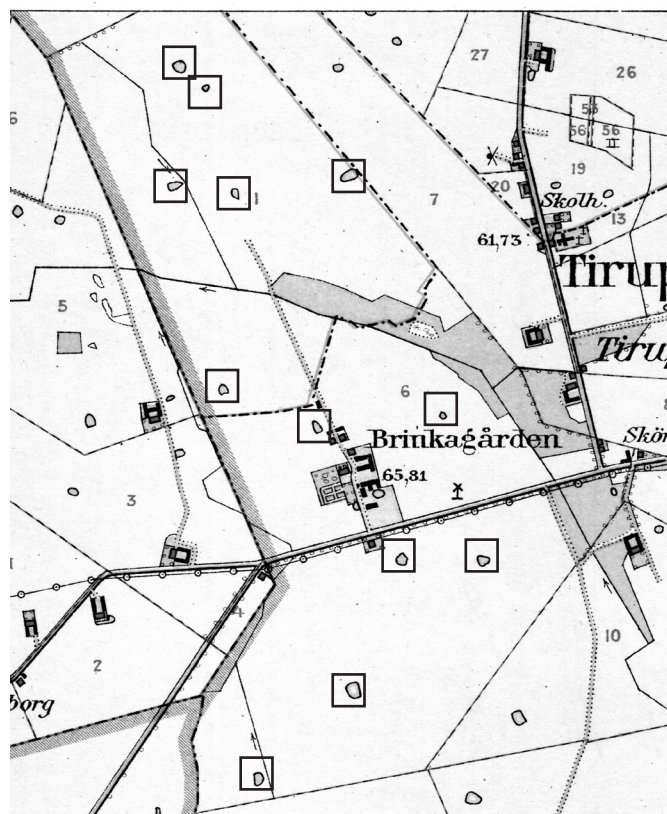

Bild 5. Bouppteckningen tog upp 4 märgelkärror och två märgelhackor. De kan använts på Brinkagården och efterlämnat 12 märgelhål (kvadrater på kartan).

spannmål (ca 25 ton) varav 1/3 av vardera skall utgöras av korn, råg och havre. Därtill skall kontant erläggas 19 Riksdaler och 29 skilling. Runnerström stannade på Brinkagården arrendetiden ut och drev det framgångsrikt vidare. År 1864 flyttade han till närliggande Åkersnäs (Felestad 7 & 8) som han arrenderade till 1873.

Botter är gråärt

I förra numret av Släkt & Bygd skrev jag att det var oklart vad ”Botter” var för något som stod nämnt i en bouppteckning 1832. Nu har det löst sig. Det är en skånsk benämning på gråärt (Nygårds 2013).

Under Olof Karlssons tid 1917-42 startade Brinkagården egen mjölkaffär i Landskrona och transport av mjölk skedde med egen lastbil.

Källor:

- Arkiv Digital
- Rönnebergs häradsrätt (M) FIIa:27 (1848-1850) s. 377-383. (Bouppt. Carolina Runnerström)
- Arrhenius, J. 1879. *Handbok i Svenska Jordbruket*. Stockholm.
- Juhlin-Dannfelt, H. 1886. *Jordbrukarens Hand-Lexikon*. Stockholm.
- Lundequist, N. W. 1850. *Handbok i Svenska Landtbruket*. Tredje upplagan. Upsala.
- Lyhagen, R. 2021. *Något om Brinkagårdens historia*. Släkt & Bygd nr 2.
- Moberg, H. A:son. 1989. *Jordbruksmekanisering i Sverige under tre sekel*. LTs förslag Stockholm.
- Nygårds, L. & Wiking Leino, M. 2013. *Klint Karins kålrot och Mor Kristins böna*. SLU Alnarp.

Bolshus ännu äldre eller...

Av Roland Lyhagen

Jag skrev i Släkt & Bygd nr 2-2020 om gården Bolshus historia. Med hänvisning till Mantalslängderna så spekulerade jag om att Bolshus kunde vara bildat på 1670-talet. I Mantalslängden för 1663 fanns inte gården med, däremot i förteckningen 1880. Nu har jag tagit del av två historieber beskrivningar av Axel Tönnesen Viffert som fick Svalövs län i förläning och byggde upp godset Axelvold kring 1560.

I Erik Forslids Svalövs historia del II räknar han upp 41 gårdar, en arrendegård och ett gatehus, som ingick i Svalövs län under Herrevadskloster och

Bild 1. Axel Tönnesen Viffert dog 1580 och ligger begravd i Lunds domkyrkas krypta.

som han övertog 1564 i ett pantbrev. Bland dessa namnges också "I gård i Bållshus". Det skulle betyda att Bolshus var mer än 100 år äldre än jag tidigare antagit.

Nu kompliceras historien något när jag läser Bengt Nordahls artikel *Glimtar från Axelvolds historia*. Där finns motsvarande beskrivning av Axel

Bild 2. Axel Tönnesen Viffert byggde upp och namngav Axelvolds gods.

Bild 3. Bolshus på Burmans karta från 1684.

Tönnesen Viffert och hans pantlån av Svalövs län. Han räknar upp ett antal gårdar med dess bosättare 1564. Skogsnäbben, Stora Skogsgård, Lilla Skogsgård, Källstorp, Karatoftas fyra gårdar, Munkagårdas fyra gårdar, Lönstorp och Lönstorps mölla men inte Bolshus! Det kan finnas olika orsaker till att det utelämnats om nu gården fanns 1564.

Ingen av författarna har direkta källhänvisningar. Men Forslids källförteckning är mycket omfattande och inbegriper ett antal handlingar från det Danske Rigsarkiv. Sannolikt har Forslid rätt noterat gården Bolshus i handlingarna från 1564 års pantbrev. I handlingarna från Axel Tönnesen Vifferts byte av gods på Fyn och Norra Jylland 1579 fick han äganderätten över de uppräknade gårdarna inklusive Bolshus. Därför lutar jag åt att Bolshus är bildat före 1564 och betydligt äldre än min tidigare gissning.

Forslid, Erik. 1961. *Svalövs historia del II*.
Lyhagen, Roland. 2020. *Kulturhistorisk Beskrifning öfver Frälsehemmanet Bolshus*. Släkt & Bygd 2020-2.
Nordahl, Bengt. 2006. *Glimtar från Axelvolds historia*. Släkt & Bygd 2006-1.

...men tiden går*

Jämförelse av bildmotiv tagna av Mats Harder 1971 och 2011

1971. Bryggaresvängen med gamla folkskolan i fonden samt en obebyggd tomt i förgrunden.

2011. Samma vy nu med ett modernt bostadhus i förgrunden, en bilfri gata och ett torg där fotografen står. Den gamla skolans gavel sticker fram bortom det nybyggda huset.

1971. Svalegatan med den gamla färg- och kemikaliefabriken i vitt på högra sidan av gatan. Nästa vita hus på höger sida var en kött- och charkuteriaffär.

2011. Båda de vita husen som fanns 1971 är rivna och ersatta med en stor byggnad. Här ligger nu Gunnarssons stora ICA-affär.

1971. Allmänna Svenska Utsädesaktiebolagets stora utsädesanläggning har varit i drift i 6 år när bilden tas.

2011. Allt har sin tid. Utsädesanläggningen har sen några stängts och står oanvänd. Fyra år senare rivs hela anläggningen.

*Filmmelodin *As time goes by* från filmen *Casablanca* med Humphrey Bogart och Ingrid Bergman, fick svensk text av Hasse och Tage: ...men tiden går.

1971. Folkets hus i Svalöv. Till vänster i bild skymtar ett tak till dansrotundan där sista dansen gått för ett tag sedan.

2011. Inga stora förändringar 40 år senare. Huset har fått en skylt med "Folkets hus" och en ombyggd entré utan trappor.

1971. Dansrotundan vid Folkets hus användes vid denna tid som loppislagar av Lions.

2011. Dansrotundan är borta och ersatt med park.

1971. Gamla gathus i södra Svalöv. Huset till vänster med gaveln mot gatan är Svalövs äldsta hus.

2011. Gathusen rivna och ersatta med en modern villa. Det äldsta huset till vänster på 1971 års bild är dock kvar och välrestaurerat.

1971. Linåkersskolan är nybyggd 1970. Lägg märke till de ambitiösa planteringarna.

2011. Man kan skymta Månsaboskolan till vänster som tillkommit 1982. Planteringarna ersatta med parkeringsplatser.

Året är 1899 eller...

Bilden är daterad 1899. Den är tagen i april månad vid infarten till Svalöv från öster. Damerna arbetar med markörsådd eller brädsådd. I den perforerade brädan stoppas en kärna i varje håll och trycks till med det lilla verktyget med grephållare. Vi har inga namn på kvinnorna som utför ett viktigt steg i förädlingsarbetet. Kanske är det kallt i aprilvinden på det fria fältet. Det verkar inte vara så soligt då skuggorna är otydliga. Parkens träd syns inte ha slagit ut.

Om vi tittar vidare på bilden så ser vi till höger möllarebostaden. Längre upp till höger (ej i bild) ligger Svalöfs kvarn. I bostaden bor mjölnaren Per Larsson med hustru Johanna Jonsson och fem barn. När Birger Welinder på Heleneborg köpte Möllegården 1888, Södra Svalöv nr 5, styckade han av ett tunmland mark med möllan och möllebostaden. Per Larsson köpte möllan 1888 och flyttade hit från Billeberga.

Längst bort i fonden till vänster ser vi Svalövs hotell med tornet gröna spiran. Det stod färdigt 1892. Framför det ligger "paviljongen" som tillhör Utsädesföreningen och

utgör arbetslokaler. Namnet paviljongen beror på att den första byggnaden var en utställningspaviljong som kom från Göteborgsutställning 1891. Den monterades ner i Göteborg och upp i Svalöv samma år. Men den byttes ut mot den lada vi ser på bilden 1901! Det framgår av Utsädesföreningen årsberättelser för 1900 och 1901. Alltså verkar dateringen av bilden vara något år fel. Kanske är det 1901 eller 1902 som är det aktuella året.

R.L.

Paviljongen från Göteborgsutställningen